

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для викладачів до проведення
ЛЕКЦІЇ № 2**

на тему
**«КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ ЗАКЛАДІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ.
ОРГАНІЗАЦІЯ Й ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ»**
(2 години)

Назва дисципліни **«Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі»**
Змістовий модуль 3 **«Критерії якості навчання у медико- фармацевтичному ЗВО»**
Рекомендується для напрямку підготовки **здобувача ступеня доктора філософії за третім
освітньо-науковим рівнем**
у галузі знань **22 Охорона здоров'я**
Спеціальність **221 «Стоматологія», 222 «Медицина»,
226 «Фармація», 228 «Педіатрія»**
Форма навчання **заочна**

Склала методичні рекомендації (виправлено та доповнено)

доцент Васецька Л.І.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні Центру підготовки
іноземних громадян
«20» «01» 2020 р. Пр. № 6
Керівник ЦППГ, доцент
_____ (Васецька Л.І.)

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні циклової методичної комісії
суспільних та гуманітарних дисциплін
«20.02. 2020 р.» Пр. № 7
Голова Циклової методичної комісії
доктор філол. наук, професор _____
(Гребенюк Т.В.)

Запоріжжя
2020

ЛЕКЦІЯ 2

на тему

«КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ.

ОРГАНІЗАЦІЯ Й ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ»

ВИД ЛЕКЦІЇ: *нетрадиційна – інтегрована* (інформаційна лекція з мультимедією матеріалу).

Лекція формує компетентності, які співпадають з ОКХ: *інтегральну* - здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі педагогіки; *загальноосвітню* - системного педагогічного, професійного, наукового світогляду; орієнтування у напрямках дослідження функції та видів, методів та форм контролю успішності студентів; *педагогічно-професійну* – здатність інтерпретувати результати педагогічного дослідження, оцінювати можливості їх застосування, можливі ризики їх впровадження та перспективи їх подальшого використання; володіти методологічними основами управління навчально-освітнім процесом, знанням критеріїв якості навчання у ВНЗ і вмінням організувати й проводити контроль у процесі навчання.

МЕТА ЛЕКЦІЇ:

1) дидактична - ознайомити з основними поняттями та категоріями дидактики вищої школи та критеріями якості навчання у ВНЗ; вказати пріоритетні напрями дослідження функції та видів, методів та форм контролю успішності студентів; пояснити сутність оцінювання й оцінки успішності студентів, ознайомити з особливостями контролю за навчальною діяльністю студентів вищої медичної школи;

2) розвивальна – розвиток уміння ефективного використання знань про критерії якості навчання, про форми й види контролю, про основні положення оцінювання успішності навчальної діяльності студентів для організації контролю знань, умінь та навичок зі своєї дисципліни;

3) виховна – розвиток творчої активності й самостійності мислення, стимулювання до активної самостійної роботи.

ЗАВДАННЯ ЛЕКЦІЇ

Здобувач повинен знати:

1. Визначення поняття «якість вищої освіти», «якість навчання», «компетентність», «компетенція», «контроль», «оцінювання», «оцінка».
2. Основні показники якості навчання.
3. Основні види контролю і основні види перевірки.
4. Основні методи контролю успішності студентів.
5. Норми оцінок у сучасній вищій школі.

Здобувач повинен вміти:

1. Орієнтуватися у понятійних категоріях дидактики з питань контролю.
2. Використовувати теоретичні знання про контроль й оцінювання під час організації практичної діяльності з навчання студентів ВНЗ.
3. Встановлювати мету й функції того чи іншого виду контролю.
4. Об'єктивно й коректно використовувати критерії оцінювання успішності студентів під час викладацької діяльності.

Здобувач повинен володіти:

1. Понятійним апаратом з педагогічного розділу «Контроль за навчальними досягненнями студентів».
2. Основними правилами і способами проведення контролю у ВШ.
3. Основними прийомами оцінювання і системою оцінок успішності навчання студентів.

Тривалість лекції – 2 години.

Оснащення лекції (матеріально-технічне забезпечення) - комп'ютер, проектор, мікрофон, екрани.

Лекційна аудиторія - № .

ЛЕКЦІЯ 2

«КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ У МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ. ОРГАНІЗАЦІЯ Й ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ»

Мета лекції: визначення головних критеріїв комплексної оцінки якості вищої освіти й якості навчання у ВШ, дослідження функції та видів, методів та форм контролю успішності студентів, пояснення сутності оцінювання й оцінки успішності студентів, ознайомлення з особливостями контролю за навчальною діяльністю студентів вищої медичної школи.

План лекції

1. Критерії якості вищої освіти та показники якості навчання у ВШ.
2. Система діагностики знань та вмінь студентів у ВНЗ:
контроль, оцінювання і оцінка знань, умінь і навичок студентів.
3. Особливості контролю за навчальною діяльністю студентів ВНЗ.

1. Критерії якості вищої освіти та показники якості навчання у ВШ

Проблема якості навчання завжди знаходиться на першому місці будь-якого вищого навчального закладу. Гострота питання обумовлена, передусім, глобальними проблемами суспільства, умовами життя, вимогами сучасності. Цій проблемі присвятили свої праці як зарубіжні, так і вітчизняні дослідники, серед яких Г. М. Борліков, В. Г. Вікторов, Л. А. Гаєвська, І. П. Кінаш, Ю. М. Т. І. Туркот, Ю. І. Якименко та ін.

Мета нашої лекції полягає у визначенні головних критеріїв якості навчання, дослідженні функції та видів, методів та форм контролю, у поясненні сутності оцінювання й оцінки успішності студентів, ознайомленні

з особливостями контролю за навчальною діяльністю студентів вищої медичної школи.

Визначення головних критеріїв якості навчання не можливо розглядати окремо від оцінки якості вищої освіти, від дослідження поняття «якість освіти» та оцінці значення цього поняття для вищої школи. Сучасні реалії висувають такі вимоги до якості освіти, як універсальність підготовки випускників вищих навчальних закладів, адаптація до соціальних умов, особистісна орієнтованість навчального процесу, його інформатизація, визначальна важливість освіти у забезпеченні сталого людського розвитку. У високій якості освітніх послуг зацікавлені як окрема особа, так і держава, що має виступати гарантом національних інтересів. Крім того, до якості освіти виявляє зацікавленість і роботодавець.

Якість – одна з найважливіших філософських категорій. Якість освіти залежить, значною мірою від активності того, хто навчається на заняттях, від бажання кожного студента розвиватись і самовдосконалюватись, від здатності та готовності використовувати набуті знання тощо.

Закон України «Про вищу освіту» наводить таке визначення даного поняття: «Якість вищої освіти – сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства».

Таким чином, під якістю освіти розуміють сукупність певних світоглядних, поведінкових і професійно значущих властивостей та характеристик особи, що зумовлюють її здатність задовольняти як особисті духовні та матеріальні потреби, так і потреби суспільства.

Фахівці у сфері якості виділяють три складові якості освіти:

- якість освіти (знань, способів вирішення завдань);
- якість методів навчання і виховання (організації пізнавальної діяльності, мотивації пізнавальної діяльності, контролю за здійсненням навчальної діяльності);

- якість освіченості особистості (засвоєння знань, умінь та навичок, засвоєння моральних норм).

Наразі обов'язковою вважається наявність внутрішніх та зовнішніх державних і громадських систем контролю за якістю освіти. Отримання якісної освіти безпосередньо залежить від кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних ресурсів.

У світовій практиці застосовуються три основних підходи до оцінювання якості освіти: *репутаційний* (на основі експертних оцінок), *результативний* (за об'єктивними показниками) і *загальний*. Кількість підходів може бути більшою: *традиційний* (*престижність ВНЗ*), *науковий* (*відповідність стандартам*), *менеджерський* (*задоволення клієнта*), *споживчий* (*сам споживач визначає якість*), *демократичний* (*користь вищого закладу для суспільства*).

Основою для оцінювання якості вищої освіти та професійної підготовки, а також якості діяльності ВНЗ являються стандарти вищої освіти (ВО). До стандартів ВО України належать: державний стандарт ВО, галузеві стандарти, стандарти ВО ВНЗ. Практичною реалізацією даних стандартів повинна стати система якості освіти. Під системою якості розуміється сукупність організаційної структури, методик, процесів і ресурсів, необхідних для здійснення управління якістю.

Професійні вимоги до рівня підготовки сучасних фахівців знаходять відображення в нормативних документах (ОКХ та ОПП), де виділяється предмет, цілі праці, виробничі операції, професійні вміння, знання, навички, компетенції спеціалістів. Ці документи містять вимоги до особистості спеціаліста та перспективні напрямки його підготовки. Можна вказати на такі головні характеристики рівня якості освіти сучасного випускника вищого навчального закладу, який відповідає вимогам європейського ринку праці:

- показники інтелектуальних здібностей;
- показники творчих здібностей;

- показники рефлексивних здібностей;
- рівень гуманітарної підготовки;
- рівень базової підготовки;
- рівень соціальної підготовки.

Проблема оцінки якості підготовки фахівців високої кваліфікації є дуже складною. Огляд літератури свідчить, що чітких критеріїв для відповідного оцінювання не існує. Сучасний працедавець зацікавлений в такому працівнику, який: уміє думати самостійно і вирішувати різноманітні проблеми; має критичне і творче мислення; володіє багатим словниковим запасом. Крім того, сучасний фахівець повинен володіти певними якостями особистості, зокрема: гнучко адаптуватися в життєвих ситуаціях, самостійно здобувати знання, вміло застосовувати їх на практиці для вирішення різноманітних проблем; самостійно критично мислити, вміти побачити проблеми і шукати шляхи їх подолання; чітко усвідомлювати, де і яким чином отримані знання можуть бути застосовані в дійсності; бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити, грамотно працювати з інформацією; самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня, бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, вміти працювати спільно в різних областях. Деякі автори виділяють головними такі якості сучасного фахівця, як професійна самостійність і професійна мобільність.

Під професійною самостійністю розуміють здатність самостійно розбиратися у всіх вимогах, які можуть бути пред'явлені до роботи, проявляти активність і творчість. Під професійною мобільністю мається на увазі здатність швидко опановувати технічні новинки і нові спеціальності.

В умовах ринкової економіки головним критерієм оцінки якості підготовки фахівця є його професійна конкурентоспроможність. Другим критерієм підготовки фахівця є його компетентність.

У законі України про вищу освіту *компетентність* трактується як динамічна комбінація знань, розуміння, умінь та навичок, цінностей, інших

особистісних якостей, що є результатом навчання за освітньо-професійною, освітньо-науковою програмами і лежить в основі кваліфікації випускника.

А **компетенцію** подають як здатність особистості застосовувати в професійній діяльності набуті знання, уміння та навички, а також використовувати узагальнені способи виконання дій.

Відповідно з Асоціацією медичної освіти Європи є 12 категорій («learning outcomes»), яким повинен оволодіти в результаті навчання компетентний і конкурентоспроможний лікар:

- клінічні навички;
- практичні маніпуляції;
- обстеження пацієнтів;
- ведення пацієнтів;
- пропаганда здорового способу життя та профілактика захворювань;
- навички комунікативного спілкування;
- управління інформацією;
- принципи соціальних, клінічних навичок;
- моральні цінності, етика та правова відповідальність;
- прийняття рішень, клінічне мислення та вміння робити правильні висновки;
- професійна поведінка;
- саморозвиток.

У загальному вигляді проблема якості підготовки студентів пов'язана з вирішенням самим ВНЗ низки складних питань, наприклад, треба впровадити систему збирання інформації про якість підготовки протягом усього навчального циклу, починаючи від абітурієнта і закінчуючи вже працюючим фахівцем, а також статистичного оброблення зібраних даних.

Питання оцінювання якості підготовки фахівця, вибір показників, побудова системи оцінювання вищим навчальним закладом залишаються сьогодні недостатньо дослідженими, розглянуті аспекти з оцінки якості потребують розробки нових перспективних напрямів обґрунтування

критеріїв оцінки та моніторингу якості професійної освіти та якості навчання, зокрема..

Основними показниками якості навчання студента являються знання, уміння, навички та особисті якості.

Наразі дидактикою вищої школи окреслені показники якості навчання у ВНЗ:

- відповідність цілей і результатів навчання на рівні конкретної системи освіти в Україні (наприклад, вищої медичної, вищої економічної, вищої педагогічної освіти і т.д.) і на рівні окремого вищого навчального закладу;

- відповідність між різними параметрами оцінки якості результатів освіти конкретної особистості (якістю знань, вмінь та навичок, розвиненістю загальних і професійних здібностей, ціннісних орієнтацій та особистісних рис);

- відповідність між теоретичними знаннями й умінням їх практичного використання в житті і професійній діяльності;

- сформованість у майбутнього фахівця потреби в постійному оновленні та удосконаленні набутих знань та умінь.

2. Система діагностики знань і вмінь студентів у вищому навчальному закладі

2.1. Сутність контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів

Важливою складовою навчального процесу у вищій школі є контроль і педагогічне оцінювання. Виходячи з того, що в процесі навчання викладач здійснює функцію управління пізнавальною діяльністю студента, *контроль потрібно розглядати як категорію управління, як важливий, відносно самостійний завершальний елемент управлінського циклу навчального процесу. Контроль* у вищій школі — це *спосіб виявлення й оцінювання*

результатів спільної діяльності студента і викладача. Контроль завжди пов'язаний з оцінюванням реалізації намічених завдань і планів.

Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачає накопичення статистичних даних, їх аналіз, виявлення змін у розвитку студента для уточнення цілей, освітніх програм, коригування ходу навчання, прогнозування його подальшого розвитку.

Таким чином, систематичний контроль – це умова підвищення ефективності процесу навчання, тому що студент може мати уявлення про те, що він знає, що ним досягнуто, на що варто звернути увагу у подальшій роботі. Контроль за успішністю студентів здійснюється відповідно до вимог Державного стандарту вищої освіти, у якому визначені професійні компетентності студента.

Будь-яка діяльність особистості, і передусім інтелектуальна, з психологічного погляду є досить складним і багатогранним процесом. Психолог С. Л. Рубінштейн, досліджуючи різні аспекти діяльності людини, наголошував: "З суспільною природою мотивації людської діяльності пов'язаний вплив, який справляє на неї оцінка — обумовлена суспільними нормами самооцінки й оцінки з боку оточуючих, особливо тих, думкою яких людина дорожить. Психологічно значною мірою саме за допомогою оцінки здійснюється соціальний вплив на діяльність особистості. Тому практично особливо важливо правильно її організувати теоретично — розкрити її тонкий і лабільний механізм".

Для того, щоб контроль був об'єктивним і дієвим, необхідна чітка визначеність норми, якою задаються умови успішності навчальної роботи та її очікувані результати. Контроль за результатами навчально-пізнавальної діяльності студентів включає такі компоненти: перевірку, тобто виявлення знань, умінь і навичок, їх оцінювання - *трактування рівня відношення досягнутого до прогнозованого, вимірювання рівня знань, навичок та умінь відповідно до вимог навчальної програми, а також зафіксований у певній системі вимірювання результат - оцінку (кількісний показник рівня і якості*

результатів діяльності) та облік – фіксацію результатів оцінювання у вигляді оцінок (балів) у журналі, заліковій книжці, екзаменаційній відомості.

У спеціальній педагогічній літературі, в окремих навчальних посібниках з педагогіки ще до кінця не розкриті поняття: контроль, перевірка, оцінка, відмітка, бал. Часто «оцінка», «відмітка» й «бал» вживаються як рівнозначні поняття. Можна погодитися з думкою Ш. Амонашвілі про те, що уподібнення понять «оцінка» й «відмітка» рівносильне ототожненню процесу розв'язання задачі з його результатом. Оцінка не завжди знаходить своє відбиття у відмітці або балі. Так, вона може виявитися у похвалі словом, жесті, міміці викладача, короткому судженні, догані, оціночному вислові.

Цифрова система оцінювання пов'язана з єзуїтськими школами, у яких учні поділялися на розряди залежно від їхньої успішності, старанності й поведінки. Звіт починався з першого розряду, куди входили кращі учні.

Слід зауважити, що педагоги минулого були активні у пошуках альтернативи контролю й пропонували перемістити акцент контролю навчально-пізнавальної діяльності на постійну роботу у процесі навчання, а саме: «замінити перевідні іспити думкою класних учителів; відмінити вступні іспити, але випускні зробити більш вагомими; випускні іспити в гімназії вважати вступними у вищі навчальні заклади» (М. Пирогов); використовувати систематичне повторення матеріалу як засіб досягнення міцності знань (К. Ушинський, П. Каптерев); «удосконалити програми іспитів, які повинні не механічно повторювати навчальну програму, а містити питання, що мають узагальнюючий, систематизуючий характер» (В. Стоюнін) та інші.

На сучасному етапі *критерієм оцінювання умінь та навичок є точно обрана величина, що є визначником якості навчальної діяльності*. Обрані критерії мають відповідати цілям і завданням навчання.

Для ефективності контролю і дієвості оцінки важливими умовами є об'єктивність і коректність норми. Вона має бути доступною, вільно

вимірюваною і органічно застосовуваною. Задана норма не має бути ні завищеною, ні заниженою. Система навчання має забезпечувати реальні умови для її досягнення, здійснення. Непомірна завищеність норми викликає у студентів непевненість у її досягненні, тривогу, байдужість ("опускаються руки", "все одно я цього не осилю"). Занижені норми знижують активність студентів, викликають стан благодушності, несерйозного ставлення до досягнення норми, лінощів і неробства.

Відповідальність за об'єктивність і посильність норми несе викладач, він повинен стежити за відповідністю між вимогами норми і умовами та можливостями її досягнення. Якщо змінюються умови, то необхідно вносити зміни і в норми. Важливо, щоб на визначення нормативів не впливали побічні чинники. Скажімо, суворі вимоги ректорату щодо недопущення відсіву студентів, зменшення кількості невстигаючих можуть штовхати викладача до заниження вимог, завищення оцінок і в кінцевому підсумку до випуску некваліфікованих фахівців.

Важливо враховувати психологічну *роль оцінки*. Вона виконує дві основні функції: *стимулювальну і орієнтувальну*. Особливо важливою в психологічному плані є стимулювальна функція. Вона пов'язана зі спонукальним впливом на афективно-вольову сферу особистості студента і, відповідно, сприяє якісному поліпшенню структури інтелекту особистості та пізнавальної діяльності студента, виконуючи і виховну функцію.

Бажано звести до мінімуму можливість помилки при оцінюванні рівня досягнень студента. Найбільш поширеними, особливо серед молодих викладачів, є помилки великодушності, екстраполяції, ореолу, контрасту, центризму і логічні помилки. Помилки великодушності — це невиправдано завищені оцінки; екстраполяції — викладач при оцінюванні орієнтується не на дійсний рівень досягнень студента, а на попередні оцінки в його заліковій книжці; ореолу — упереджене ставлення викладача до студента, яке проявляється у виставленні завищеної оцінки тому, до кого він ставиться з симпатією, і заниженої тому, до кого у викладача негативне ставлення;

контрасту — знання і поведінка студента оцінюються нижче або вище, залежно від того, нижче чи вище виражені ці характеристики у самого викладача; центризму — намагання не виставляти екстремальних оцінок: "незадовільно" і "відмінно". Логічна помилка при оцінюванні знань навчального матеріалу проявляється у врахуванні поведінки, ставлення до викладача. Помилками означені вище тенденції можна вважати лише в тому разі, коли вони дійсно є помилками, не усвідомлюються викладачем, не є навмисним. У протилежному випадку ці відхилення від норми кваліфікуються як професійна несумлінність і несправедливість.

В оцінювальній діяльності потрібно обов'язково враховувати інтереси студента. Будь-яку оцінку треба об'єктивно аргументувати, обґрунтувати, пояснити, якщо оцінка незадовільна або низька, потрібно поради, що необхідно зробити для її підвищення.

Нинішня суб'єктно-суб'єктна гуманістична педагогічна парадигма потребує від викладача коректності та поваги до людської гідності студента незалежно від його навчальних досягнень. Ніякими мотивами і причинами не можуть бути виправдані суб'єктивізм, несправедливість, грубість, безтактність, перенесення оцінки знань, умінь, компетенцій на особистість студента.

2.2. Функції оцінювання навчальних досягнень студентів

Процес аналізу й оцінювання навчальної діяльності студентів передбачає реалізацію таких функцій: *навчальної, діагностичної, прогностично-методичної, стимулюючо-мотиваційної, розвивальної, виховної.*

Навчальна. Перевірка сприяє більш глибокому засвоєнню програмового матеріалу, тобто в процесі слухання відповідей товаришів, доповнень викладача здійснюється систематизація знань, їх закріплення. Студент вчиться критично аналізувати відповіді однокурсників, свої знання.

Діагностично-керуюча функція забезпечує виявлення причин труднощів, які виникають у студента в навчанні, прогалини в знаннях і вміннях, визначення конкретних шляхів усунення недоліків.

Прогностично-методична. Для здійснення цілеспрямованого керування процесом навчання необхідний зворотний зв'язок. Перевірка знань забезпечує викладачу інформацію про хід пізнавальної діяльності студента, про те, як відбувається засвоєння для визначення можливостей подальшого просування в оволодінні змістом освіти. Перевірка одночасно є засобом виявлення ефективності методів і прийомів навчання, що застосовуються самим викладачем, тобто викладач корегує і власну діяльність: змінює методику викладання, вдосконалює навчальну діяльність студентів.

Стимулюючо-мотиваційна. Оцінювання навчальних досягнень повинно стимулювати бажання студентів поліпшувати свої результати, само реалізовуватися в навчанні.

Розвивальна функція вимагає спрямування оцінювання на формування самостійного творчого мислення студентів, умінь робити висновки, узагальнювати, застосовувати знання у змінених або нових ситуаціях, визначати головне та ін.

Для цього необхідно враховувати наявний рівень розвитку студента. Якщо викладач ставить надто високі вимоги, то це гальмує розвиток. Знижені вимоги також гальмують розвиток, тому що вони не активізують їхньої розумової діяльності. Щоб успішно стимулювати розвиток студентів у ході контролю, необхідно:

- а) щоб студент не мав сумнівів у необхідності знань;
- б) щоб студент був упевнений, що може досягнути необхідне, що бажаний рівень залежить лише від нього самого, його старанності.

Виховна. Контроль привчає студентів до систематичної роботи, сприяє формуванню дисциплінованості, відповідальності, самостійності, допомагає розібратись у собі. Разом з тим, як зазначає Ш. Амонашвілі, контроль сприяє розвитку й негативних рис особистості (погоджування, лицемірство,

брехливість, пристосовництво). Тому контроль потребує розумного педагогічного керівництва, певної майстерності, такту. Отже, педагогічно обґрунтована організація контролю має великий вплив на формування моральних якостей студентів, їхньої самосвідомості, на основі якої створюється адекватна самооцінка, критичне ставлення до своїх досягнень і досягнень однокурсників, що сприяє формуванню таких якостей, як правдивість, чесність, працелюбство. Усе це вимагає виховання позитивних мотивів діяльності, оскільки саме вони визначають ставлення суб'єкта до світу. Для того, щоб знання виховували, як зазначав О. М. Леонт'єв, слід виховувати ставлення до самих знань. І необхідно моделювати, створювати умови для взаємодії суб'єктів процесу. Так, наприклад, перевіряючи знання й певні вміння студентів, викладач пропонує рецензування відповідей однокурсників. У цій ситуації виявляється не тільки рівень знань, а й ступінь оволодіння засобами діяльності того, хто рецензує, його людські якості, повага до чужої думки, прагнення не принизити гідність товариша, визнати свої помилки; уміння прийняти точку зору іншого, тобто відбувається засвоєння певних правил моральної поведінки.

Ці ідеї висловлював французький мислитель епохи Відродження М. Монтень, розкриваючи моральні цінності спілкування: «... замість того, щоб прагнути пізнати інших, ми турбуємось про те, як би виставити себе напоказ ...». М. Монтень дає поради щодо виховання людини: «... хай навчать її схилитися перед істиною і складати перед нею зброю, як тільки вона побачить її – незалежно від того, чи відкрилась вона її супротивнику, чи осяяла її саму... Ніщо не зобов'язує її захищати думки, з якими вона не погоджується».

2.3.1. Методи контролю за навчальною діяльністю студентів

Розглянемо основні методи контролю успішності студентів.

Усний контроль (усне опитування). Це найпоширеніший метод у навчальній практиці. Його використання сприяє опануванню логічним

мисленням, виробленню навичок аргументувати, висловлювати свої думки грамотно, образно, емоційно, обстоювати власну думку. Здійснюють його на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, а також на колоквіумах, лекціях і консультаціях.

Письмовий контроль. Його метою є з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з предмета, визначення їх якості – правильності, точності, усвідомленості, вміння застосовувати знання на практиці.

Перевагою письмової перевірки є те, що за короткий термін вдається скласти уявлення про знання багатьох студентів, результати перевірки зберігаються і є змога з'ясувати деталі й неточності у відповідях. Проте вона потребує чимало часу для читання робіт, часто призводить до зниження грамотності студентів, оскільки викладач не висуває вимог щодо орфографії.

Набув популярності *тестовий контроль*. Виокремлюють тести відкритої форми (з вільно конструйованими відповідями) і тести закритої форми (з запропонованими відповідями).

Тестовий контроль використовують з метою актуалізації знань перед викладанням нової теми, виведенням підсумкових оцінок, на групових заняттях, на заліку або іспиті, а також перед практичними і лабораторними роботами. Крім того, тести можуть слугувати засобом внутрішнього контролю для порівняння, визначення рівнів успішності окремих груп студентів, порівняльної характеристики різних форм і методів викладання. Доцільним є проведення тестової перевірки кожної теми навчальної дисципліни з усіх основних її питань.

Графічний контроль. Сутність його полягає у створенні студентом узагальненої моделі, яка відображає відношення, взаємозв'язки певних об'єктів або їх сукупності. Наочна модель – це графічне зображення умови задачі, діаграми, схеми, таблиці тощо. Графічна перевірка може бути самостійним методом контролю або органічним елементом усної чи письмової перевірки.

Програмований контроль. Реалізується він шляхом пред'явлення усім студентам стандартних вимог, що забезпечується використанням однакових за кількістю і складністю контрольних завдань, запитань. При цьому аналіз відповіді, виведення і фіксація оцінки можуть здійснюватися за допомогою індивідуальних автоматизованих засобів.

Практична перевірка. Її застосовують з навчальних дисциплін, які передбачають оволодіння системою практичних професійних умінь та навичок, і здійснюють під час проведення практичних і лабораторних занять з цих навчальних дисциплін, у процесі проходження різних видів виробничої практики. Така перевірка дає змогу виявити, якою мірою студент усвідомив теоретичні основи цих дій.

Метод самоконтролю. Його суттю є усвідомлене регулювання студентом своєї діяльності задля забезпечення таких її результатів, які б відповідали поставленим завданням, вимогам, нормам, правилам, зразкам. Мета самоконтролю — запобігання помилкам і виправлення їх. Показником сформованості самоконтролю є усвідомлення студентом правильності плану діяльності та її операційного складу, тобто способу реалізації цього плану.

Метод самооцінки. Передбачає критичне ставлення студента до своїх здібностей і можливостей, об'єктивне оцінювання досягнутих результатів. Для формування здатності до самоконтролю і самооцінки викладачеві слід частіше пропонувати студентові самому оцінити свою відповідь. Дієвим засобом є й організація взаємоконтролю, рецензування відповідей товаришів. Важливо при цьому ознайомити студентів з нормами і критеріями оцінювання знань. Занесення результатів самоконтролю і самооцінки знань до журналу робить їх вагомими, позитивно впливає на формування відповідальності за навчальну роботу, на виховання чесності, принциповості, почуття власної гідності.

2.3.2. Форми контролю успішності студентів

Під час навчальних занять у вищому навчальному закладі використовують індивідуальну та фронтальну перевірки знань, умінь і навичок студентів, а також підсумкові форми контролю.

Індивідуальна перевірка. Стосується вона конкретних студентів і має на меті з'ясування рівня засвоєння студентом певних знань, умінь і навичок, рівня формування професійних рис, а також визначення напрямів роботи. Наприклад, індивідуальне опитування передбачає розгорнуту відповідь студента на оцінку. Він повинен самостійно пояснити вивчений матеріал, довести наукові положення, навести власні приклади. Проводячи індивідуальне опитування, викладач має передбачити, що в цей час робитимуть інші студенти. Студентам можна запропонувати виправляти помилки у відповіді їхнього товариша, визначити правильність і точність викладу фактичного матеріалу, доповнювати відповідь і рецензувати її.

Фронтальна перевірка. Ця форма контролю спрямована на з'ясування рівня засвоєння студентами програмного матеріалу за порівняно короткий час. Вона передбачає короткі відповіді з місця на короткі запитання (йдеться про усну співбесіду за матеріалами розглянутої теми на початку нової лекції з оцінюванням відповідей студентів) або письмову роботу на початку чи в кінці лекції (10—15 хв.) (відповіді перевіряються і оцінюються викладачем у поза лекційний час). Бажано, щоб окремі запитання для письмової роботи були заздалегідь підготовлені на окремих аркушах, на яких студенти й даватимуть відповіді. Фронтальний безмашинний стандартизований контроль знань студентів за кількома темами лекційного курсу (5-20 хв.) здійснюється найчастіше на початку семінарських занять, практичних чи лабораторних робіт.

Ефективною формою перевірки знань, умінь і навичок студентів є *консультації*. Хоча вони виконують специфічну функцію, однак сприяють нагромадженню необхідної для оцінювання інформації. Існує два види

консультацій з контрольними функціями: консультації, на яких викладач перевіряє конспекти першоджерел, самостійну роботу над допоміжною літературою, допомагає студентам оформляти необхідні узагальнення, і консультації, на яких студенти відпрацьовують пропущені лекції, семінарські заняття тощо.

Поширеною формою перевірки знань, умінь і навичок студентів є *колоквіуми*. Ця форма традиційна в організації наукової роботи, але ефективна і в навчальному процесі. Колоквіуми проводяться як співбесіди з окремих питань, визначених викладачем заздалегідь. При підготовці до них студентам повідомляють основну та додаткову літературу для опрацювання. Колоквіуми виконують подвійне завдання: сприяють вивченню навчального матеріалу і є формою контролю за його засвоєнням.

Підсумкові форми контролю. До них відносять заліки, іспити, курсові роботи, дипломні проекти, державні іспити.

Заліки є підсумковою формою перевірки результатів виконання студентами практичних, лабораторних робіт, засвоєння матеріалу семінарських занять, результатів практики. Їх переважно проводять як співбесіди без білетів і оцінок. *Іспити* складають за екзаменаційними білетами, затвердженими кафедрою. На консультаціях перед іспитом викладач ознайомлює студентів з ними. Досвідчені викладачі нерідко проводять іспити за білетами у формі вільної бесіди, що сприяє створенню атмосфери довіри і взаєморозуміння.

Курсові роботи студенти захищають на засіданнях кафедр або перед спеціально створеними комісіями. Захист курсових робіт сприяє зростанню самостійності студентів у їхній науковій роботі, а також формуванню їх як майбутніх спеціалістів.

Дипломний проект (робота) як форма перевірки має свої особливості. Випускник розв'язує конкретне виробниче завдання (дипломний проект) або досліджує і узагальнює певну наукову чи науково-практичну проблему (дипломна робота). Ця форма контролю педагогічно цінна тим, що випускник

має можливість отримати важливий інтелектуально-практичний досвід для завершення свого формування як спеціаліста.

Державні іспити є перевіркою підготовки випускника і його формування як фахівця. Методика ведення державного іспиту сприяє виконанню завдання завершального контролю.

Ефективність використання методів і форм контролю знань, умінь та навичок студентів залежить від їх вдалого вибору і включення в загальний процес навчання, а також їх умілого застосування педагогами. Вплив методів на студентів різноплановий. Тому необхідне збагачення методики і засобів контролю за провідної ролі особистого спілкування викладача зі студентами.

2.4. Оцінювання навчальних досягнень студентів у модульно-рейтинговій і кредитно-модульній системі навчання

В останні роки у ВНЗ запроваджується модульно-рейтингова система оцінювання знань. Це зумовлено тим, що діюча чотирибальна система не задовольняє ні викладачів, ні студентів, оскільки в її основі лежить низка недоліків. Вона не забезпечує достатньої мотивації навчання студентів, тому що трапляється багато випадковостей, пов'язаних з поняттями "пощастило", "здав", "не здав", "підглянув", "підказали" та ін. Перед екзаменом впродовж 3-4 днів за допомогою короткотермінової пам'яті студент "набрав" значний обсяг інформації, на екзамені "видав" її, далі вона є зайвим багажем, його треба позбутися, аби звільнити пам'ять для інформації з наступної дисципліни. Студентський жарт: студента запитують про щось за 2-3 дні до іспиту, він відповідає: "Ще не вчив". З цим же запитанням звертаються після іспиту — студент відповідає: "Не знаю, бо вже склав екзамен".

В оцінюванні студентів проявляється суб'єктивізм і випадковість, що нерідко веде до порушення соціальної справедливості. Породжуються стресові ситуації, викликані підвищеною відповідальністю студентів щодо

оцінки, від якої залежить нарахування стипендії; користування шпаргалками тощо.

Тому важливим є запровадження такої системи аналізу навчальної діяльності студентів, яка сприяла б створенню оптимальних умов для професійної підготовки фахівців. Рейтингова система оцінювання широко використовується у багатьох країнах світу. Навряд чи варто її сліпо копіювати, переносити на наше дидактичне поле, як і чужу систему освіти взагалі, але корисне, прийнятне доцільно запозичити.

У підході до розуміння певного явища, системи варто усвідомити, передусім, вихідні поняття. Вони будуть ключем до розуміння сутності явищ, системи. Стосовно модульно-рейтингової системи варто виділити два основоположних поняття — "модуль" і "рейтинг". Модуль (лат. *modulus* — міра): 1) назва, яку дають якомусь особливо важливому коефіцієнту чи величині; 2) система логарифмів; 3) уніфікований вузол радіоелектронної апаратури; 4) умовна одиниця в архітектурі і будівництві (звичайно розмір одного з елементів будівлі); 5) відокремлювана, відносно самостійна частина якоїсь системи, організації, пристрою.

У педагогіці модуль — це функціональний вузол навчально-виховного процесу, довершений блок дидактично адаптованої інформації. Навчальний модуль — це цілісна функціональна одиниця, що оптимізує психосоціальний розвиток того, хто вчиться, і того, хто навчає. Отже, навчальний модуль — це змістовий модуль, сконструйований особливим чином. Він дістає процесуально-функціональне втілення у наперед спроектованій формі - модулі.

Рейтинг (англ. *rating* — оцінка, порядок, класифікація) — термін, який означає суб'єктивну оцінку явища за заданою шкалою. За допомогою рейтингу здійснюється первинна класифікація соціально-педагогічних об'єктів за ступенем вираження спільної для них властивості. У педагогічних науках рейтинг служить основою для побудови різноманітних шкал оцінок, зокрема при оцінюванні різних сторін навчальної і педагогічної діяльності,

популярності чи престижності професій серед молоді тощо. Одержані при цьому дані звичайно мають характер порядкових шкал.

Рейтингова система передбачає визначення рівня оволодіння студентами змістом навчального матеріалу модуля, цілісного курсу, сформованості умінь і навичок. Для запровадження модульно-рейтингової системи (МРС) необхідно дотримуватися таких правил:

1. Забезпечити готовність викладачів і студентів працювати за модульно-рейтинговою системою.

2. Здійснити необхідну методичну підготовку викладачів до запровадження МРС.

3. Запровадити науково обґрунтовану і методично забезпечену самостійну навчальну роботу студентів.

4. Домогтися запровадження модульного навчання: з кожної навчальної дисципліни чітко визначити навчальні модулі; обґрунтувати оцінювання кожного модуля в залікових одиницях.

5. Здійснити необхідну організаційно-методичну підготовку:

- налагодити систему аналізу й оцінювання ЗУН кожного студента за результатами опанування певних модулів;

- підготувати комп'ютерні програми для використання тестових методик перевірки якості ЗУН; налагодити ретельний облік результатів звітів за виконанням модульних завдань;

- в індивідуальних планах викладачів передбачити години для здійснення аналізу й оцінювання навчальної роботи студентів;

- у кожній навчальній дисципліні визначити числові параметри переведення кількісних показників (кредитів) в офіційні оцінки знань студентів.

6. Забезпечити відкритість оцінювання навчальної діяльності студентів.

7. Визначити науково обґрунтовані обсяги навчальних завдань для самостійної роботи студентів на міжпредметному рівні з урахуванням бюджету часу, що виділяється на навчальну роботу.

Кілька слів про своєрідність поглядів вітчизняних педагогів у визначенні способів оцінювання знань. До найбільш характерних позицій віднесемо дві протилежні думки: перша, оцінка знань повинна здійснюватися балами; «не інформативність балів» є певною перевагою – «нейтральна» цифра не вказує тому, кого оцінюють, що він тупий, лінивий, нездібний; і наступна, числова, бальна оцінка знань потребує заміни на словесну, «якісну» (М. Пирогов); оцінка знань повинна бути представлена «письмовими характеристиками» (П. Каптерев).

Аргументи, які наводили в своїх працях вітчизняні педагоги на користь якісної оцінки, такі:

- балами неможливо виміряти всю глибину людського розуму, оцінити всебічність і ґрунтовність знань;
- бали не враховують здібності учня та інші обставини;
- бали вказують на результат, але нічого не говорять про ставлення до навчання, про те, яким чином досягнуто успіхи, чим зумовлено недоліки, які вольові зусилля доклав учень для оволодіння знаннями, які мотиви «спонукали його до процесу пізнання» (П. Каптерев);
- бали, бажання їх отримати, сприяють прояву в учнів хибних якостей (хитрощів, нечесності та ін.);
- бали – порятунок для поганих учнів і вчителів;
- бали можуть шкідливо впливати на мотивацію навчання учнівської молоді, так що потім важко буде «знайти сили в собі самому»;
- бали (цифри) нічого не говорять, а словесна оцінка вказує вчителю на подальшу роботу, конкретні його дії стосовно учнів (С. Митропольський та інші) / Пташний О. Д. Теорія і практика контролю результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів України у другій половині XIX ст. : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Харків, 2003/.

І все ж таки, досвід запровадження модульно-рейтингової системи оцінювання навчальної діяльності студентів дає підстави стверджувати, що

вона має переваги, наукове обґрунтування яких переконливо сформулював професор А.М. Алексюк у монографії "Педагогіка вищої освіти України".

Для студентів ці переваги полягають у тому, що:

- навчальний рейтинг активізує самостійну роботу студентів (СРС), робить її ритмічною і систематичною впродовж семестру;
- формується позитивна мотивація навчальної діяльності;
- стимулюється самостійність, ініціативність, відповідальність, творчість, змагальність, дбайливість;
- студент зорієнтований на самостійний науковий пошук, що сприяє інтелектуальному розвитку особистості;
- підвищується об'єктивність оцінювання ЗУН, збільшується ймовірність уникнення випадковостей;
- зменшується навантаження під час екзаменів та заліків;
- здобуті знання більш глибокі і міцні;
- отримується особисте задоволення від процесу учіння.

Для викладачів є:

- реальна можливість індивідуалізації навчання та диференційованого підходу;
- можливість допомогти студентам у навчальній роботі, рівномірно розподілити навантаження протягом семестру;
- можливість уникнути конфліктів, які часто виникають у результаті підсумкової перевірки знань на екзамені.

Впровадження кредитно-модульної системи навчання передбачає реорганізацію традиційної схеми "навчальний семестр — навчальний рік, навчальний курс", раціональний поділ навчального матеріалу дисципліни на модулі й перевірку якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля, використання більш широкої шкали оцінювання знань, вирішальний вплив суми балів, одержаних протягом семестру, на підсумкову оцінку.

Модернізація навчального процесу в руслі вимог Болонської декларації передбачає значне збільшення обсягів самостійної роботи студента (до 50—60 %), індивідуалізацію навчання. Це в свою чергу потребує належного науково-методичного забезпечення навчального процесу, відповідної матеріальної бази, поліпшення фінансово-побутового стану студента.

Всі ці зміни вимагають від викладача ВНЗ ґрунтовних знань, умінь і компетентності в організації своєї діяльності на новій методичній і технологічній базі — кредитно-модульній і акумулюючій системі навчання.

Як бачимо і модульно-рейтингова, і кредитно-модульна система організації навчання, аналізу й оцінювання навчальної діяльності студентів — це важливий крок у напрямку інтенсифікації й оптимізації навчально-виховного процесу у вищій школі. Але вони потребують від науково-педагогічних працівників належної психолого-педагогічної підготовки, перебудови організаційних і методичних аспектів навчально-виховного процесу.

3. ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЗА НАВЧАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ у ВМНЗ

Оцінювання успішності студентів-медиків проводиться відповідно з міжнародними стандартами організації кредитно-трансферної систем навчання. Мета запровадження КТСОНП — підвищення якості вищої освіти фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності випускників та престижу української вищої освіти у світовому освітньому просторі.

Основні завдання КТСОНП:

- адаптація ідей МСОКТС до системи вищої освіти України для забезпечення мобільності студентів у процесі навчання та гнучкості підготовки фахівців, враховуючи швидкозмінні вимоги національного та міжнародного ринків праці;

- забезпечення можливості навчання студентів за індивідуальною

варіативною частиною освітньо-професійної та освітньо-наукової програми, що сформована за вимогами замовників та побажаннями студента і сприяє його саморозвитку і відповідно підготовці до життя у вільному демократичному суспільстві;

- стимулювання учасників навчального процесу з метою досягнення високої якості вищої освіти;

- унормування порядку надання можливості студенту отримання професійних кваліфікацій відповідно до ринку праці.

Оцінювання — це один із завершальних етапів навчальної діяльності студента та визначення успішності навчання. Процедура та методика оцінювання суттєво впливають на остаточні результати, на можливість аналізу та на статистичну достовірність оцінок. Для оцінювання використовуються стандартні методи: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних. Оцінюється рівень сформованості вмінь та навичок, що визначені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці та відображені навчальною програмою відповідної навчальної дисципліни.

Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за модулі, на які структурована навчальна дисципліна, а також студент може отримати оцінку «зараховано», якщо це передбачено навчальним планом.

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні кожного модуля, становить 200 балів, в тому числі за поточну навчальну діяльність — 120 балів, за результатами підсумкового модульного контролю — 80 балів.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному, семінарському занятті, контролю підлягають індивідуальні та самостійна робота

виконана в поза аудиторний час. За поточну навчальну діяльність студент може отримати 120 балів

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають максимальному балу за практичне (семінарське) заняття, на кількість тем практичних (семінарських) занять у модулі з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу студента, але не повинна перевищувати 120 балів.

Максимальний бал за практичне (семінарське) заняття у модулі вираховується шляхом поділу 120 балів на кількість практичних (семінарських) занять у даному модулі, при цьому практичні (семінарські) заняття, які відведені робочою навчальною програмою з дисципліни для складання підсумкового модульного контролю в даний розрахунок не включаються.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент для допуску до підсумкового модульного контролю або заліку, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають мінімальному позитивному балу за практичне (семінарське) заняття на кількість тем практичних (семінарських) занять у модулі, при цьому практичні (семінарські) заняття, які відведені робочою навчальною програмою з дисципліни для складання підсумкового модульного контролю в даний розрахунок не включаються.

Мінімальний позитивний бал за практичне (семінарське) заняття вираховується з розрахунку не менше 50% від максимального балу за практичне (семінарське) заняття у модулі (в залежності від того, як це визначеною типовою навчальною програмою дисципліни).

Студент на практичному (семінарському) занятті може бути оцінений в залежності від рівня показаних ним знань від 0 балів до максимального балу за дане заняття.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення всіх тем модуля на останньому занятті.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудитори навчальні заняття та при вивченні модуля набрали кількість балів не меншу за мінімальну. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового модульного контролю, становить 80 балів, але не менше 60.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

Кількість балів, яку студент набрав з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з усіх модулів дисципліни (сума балів за усі модулі ділиться на кількість модулів з дисципліни).

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ЕСТ та за чотирибальною (традиційною) шкалою проводиться в кінці вивчення дисциплін та являє собою ранжування всіх студентів курсу з присвоєнням кожному з них оцінок «А»- відмінно, «В», «С» — добре, «Б», «Е» — задовільно, РХ, Р — незадовільно, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни.

Оцінки з дисципліни РХ, Р («2») виставляються студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Державна атестація випускників включає стандартизований тестовий державний іспит і практично орієнтований випускний державний екзамен.

Після 3-го курсу передбачено складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 1». Дванадцятий семестр на 6-му курсі передбачає, крім навчання студента, підготовку до державної атестації та її проведення. Тестовий екзамен «Крок 2» є складовою державної атестації випускників вищих медичних навчальних закладів і вимірює показники якості фахової компоненти повної вищої медичної освіти. Після закінчення ВМНЗ випускник протягом 1-3 років залежно від спеціальності проходить інтернатуру, після якої атестується стандартизованим тестовим державним іспитом «Крок-3».

Запитання для поточного контролю знань на практичному занятті

1. Встановіть компоненти контролю знань, умінь та навичок.
2. Дайте означення «якості вищої освіти», «компетентності» і «компетенції».
3. Назвіть основні показники «якості навчання».
4. Назвіть види контролю і встановіть види перевірки.
5. Охарактеризуйте методи контролю успішності студентів.
6. Дайте визначення оцінювання знань.
7. Назвіть норми оцінок у сучасній вищій школі.
8. Поясніть особливості оцінювання знань у вищому медичному навчальному закладі.
9. Розкрийте методика використання методів і форм контролю успішності студентів.
10. Встановіть мету і функції тестового контролю знань.
11. Доведіть необхідність клінічних ситуацій і задач для оцінювання успішності студентів.
12. Назвіть критерії оцінювання науково-дослідницької компетентності студентів з навчальної дисципліни.

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна (базова)

1. Васецька Л.І. Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі : Курс лекцій (з мультимедіа-презентаціями) для аспірантів напряму підготовки «Доктор філософії (PhD)» (денна та вечірня форми навчання) / Л. І. Васецька – Запоріжжя : [ЗДМУ], 2018. – 189 с.: ел.опт. диск (CD-RW)
2. Васецька Л.І. Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі : Навчальний посібник для аспірантів (денна та вечірня форми навчання) / Л.І. Васецька. - Запоріжжя: [ЗДМУ], 2018. – 169 с.

Допоміжна

1. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
2. Козяр М.М., Коваль М.С. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник. – К. : Знання, 2013. – 327 с.
3. Максименко С. Д. Педагогіка вищої медичної освіти [текст]: Підручник / С.Д.Максименко, М. М. Філоненко – К. : «Центр учбової літератури», 2014. - 288 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Запорізького державного медичного університету [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://doc.zsmu.edu.ua/index.php>
2. Система діагностики знань і вмінь студентів у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс]. – 2016. - Режим доступу: [pedagogy-h.blogspot.com / 2016/10/3.html](http://pedagogy-h.blogspot.com/2016/10/3.html)